

International Federation of
Library Associations and Institutions

IFLA Skolu bibliotēku manifests (2021)

Skolu bibliotēku vīzija

Skolu bibliotēkas pilnveido un stiprina mācīšanu un mācīšanos visā skolu kopienā, izmantojot kvalificētus skolu bibliotēku speciālistus, bibliotēku krājumu un aktīvu sadarbību rakstpratības, domāšanas un globālā pilsoniskuma veicināšanai iekļaujošas un taisnīgas izglītības jomā.

Skolu bibliotēku misija

Skolu bibliotēkas un to kvalificētie speciālisti veicina skolēnu izaugsmi, nodrošinot vienlīdzīgu piekļuvi mācību atbalstam, resursiem un mācību telpām, kas ļauj visiem skolas kopienas dalībniekiem kļūt par kritiski domājošiem lasītājiem un atbildīgiem informācijas lietotājiem, vērtētājiem un radītājiem.

Neatkarīgi no vecuma, rases, dzimuma, reliģijas, seksuālās orientācijas vai identitātes, invaliditātes, tautības, valodas, profesionālā, ekonomiskā vai sociālā statusa ir jānodrošina vienlīdzīga piekļuve mācību resursiem pamatskolas un vidusskolas bibliotēku vidē, resursiem un diferencētām mācību iespējām atbilstoši visu izglītojamo vajadzībām un spējām. Īpaša piekļuve jānodrošina tiem, kuri nevar izmantot bibliotēku pamatpakalpojumus un materiālus.

Piekļuvei skolu bibliotēku pakalpojumiem un krājumiem jābūt balstītai Apvienoto Nāciju Organizāciju (ANO) Vispārējo cilvēktiesību deklarācijā un neatkarīgai no jebkādas ideoloģiskas, politiskas un reliģiskas cenzūras vai komerciālas ietekmes.

IFLA Publisko bibliotēku manifesta kontekstā skolu bibliotēkas ir sasaistē ar publiskajām bibliotēkām un visu plašo informācijas institūciju tīklu.

Finansēšanas normatīvā bāze un tīkli

Skolu bibliotēkām ir būtiska nozīme ilgtermiņa izglītības stratēģijā, tostarp rakstpratības, medijpratības, informācijpratības, kā arī ekonomiskajā, sociālajā un kultūras attīstībā. Vietējo, reģionālo un valsts iestāžu pienākums ir atbalstīt skolu bibliotēku darbību, izstrādājot īpašus normatīvos un attīstības plānošanas dokumentus, kas nodrošina atbilstošu un pastāvīgu finansējumu kvalificētiem skolu bibliotēku speciālistiem, resursiem, tehnoloģijām, telpām un profesionālajai pilnveidei. Skolu bibliotēkas, to pakalpojumi un resursi skolēniem un skolas personālam pieejami bez maksas. Skolu bibliotēkas ir būtisks vietējo, reģionālo, valsts un starptautisko bibliotēku un informācijas tīklu partneris.

Ja skolas bibliotēkai ir kopīgas telpas un/vai resursi ar cita veida bibliotēku, piemēram, publisko bibliotēku, skolas bibliotēkas unikālie mērķi ir jārespektē un jānodrošina, izmantojot aktīvu partnerību ar kvalificētu skolas bibliotēkas speciālistu.

Kvalificēts un profesionāls bibliotēkas personāls

Skolas bibliotekārs ir profesionāli kvalificēts un motivēts darbinieks, kas atbild par skolas bibliotēkas darba plānošanu un pārvaldību, strādā kopā ar visiem skolas kolektīva kolēģiem, sadarbojas arī ar publisko bibliotēku un citām plašās kopienas privātām un juridiskām personām. Ieteicama dalība profesionālajās organizācijās. Skolas bibliotēkas ikdienas darbā atbalstu skolas bibliotekāram sniedz bibliotekāra palīgs, kas pārzina skolas bibliotēkas darba procesus, var iesaistīt arī apmācītus brīvprātīgos.

Skolas bibliotekāra un viņa palīga kvalifikācija un loma var atšķirties atkarībā no skolas budžeta, mācību plāna un mācību metodoloģijas vietējā un valsts juridiskajā un finanšu sistēmā.

Informācijas tīkliem nemitīgi paplašinoties, kvalificētiem skolu bibliotēku speciālistiem jābūt spēcīgiem un atbildīgiem skolas kopienas līderiem, kompetentiem jaunu pratību un digitālo prasmju apguvē, plānošanā un mācīšanā, skolu bibliotēku telpu un programmas pārvaldīšanā un darbības nodrošināšanā.

Skolu bibliotēku mērķi

Skolas bibliotēka ir kopīga skolas kopienas mācību vide, kur skolas bibliotekārs māca un sadarbojas ar skolas kolektīvu, lai:

- kā kvalificēts skolas bibliotēkas speciālists nodrošinātu mācības un konsultācijas visiem izglītojamajiem;
- atbalstītu un sekmētu skolas misijā un mācību plānā izklāstīto izglītības mērķu sasniegšanu;
- atbalstītu un sekmētu kopā ar vietējo kopienu plānoto kultūras un sociālo mērķu sasniegšanu;
- nodrošinātu drošu mācību vidi visiem izglītojamajiem, kur viņu tieksme pēc zināšanām tiktu respektēta un atbalstīta, kā arī tiktu aizsargāta viņu personiskā informācija;
- pārraudzītu un izmantotu plašu atbilstošu mācību resursu un mācību stratēģiju klāstu, kas atbilst visu izglītojamo vajadzībām un spējām, vienlaikus demonstrējot izglītojamajiem daudzveidīgas idejas, pieredzi un viedokļus;
- kopīgi veidotu aktīvu izziņas un atklājumu mācību pieredzi fiziskā un virtuālā telpā;
- veicinātu neatkarīgu lasīšanu, kas rosina iztēli, sniedz zināšanas, izpratni un gandarījumu;
- veicinātu un uzlabotu lasītprasmi un lasīšanas prieku, izmantojot dažādus resursus un stratēģijas, tostarp skaļo lasīšanu visās vecuma grupās;
- iemācītu izglītojamajiem, kā kļūt par lietpratīgiem informācijas un zināšanu lietotājiem un radītājiem;
- ietekmētu bibliotēku izmantojamību mūža garumā;
- organizētu mācību pasākumus, kuri veicina kultūras un sociālo izpratību un iejūtību;
- iesaistītu skolas bibliotēkas darbā visu skolas kopienu un arī tās apkārtnes iedzīvotājus;
- sniegtu pakalpojumus un organizētu citas norises ne tikai mācību nodarbību laikā, bet arī pēc tām;
- piemērotu un aizstāvētu intelektuālās brīvības un informācijas pieejamības jēdzienus, kas ir būtiski, lai nodrošinātu efektīvu un atbildīgu pilsoniskumu un līdzdalību demokrātijā;

- veicinātu profesionālās izglītības iespējas skolotājiem un pārējam personālam, jo īpaši saistībā ar jaunajiem resursiem un tehnoloģijām, mācību plānu un mācību stratēģijām;
- iesaistītos visu skolas bibliotēkas mērķu un darbību nepārtrauktā pārskatīšanā un atjaunošanā;
- pārvarētu digitālo plaisu un citus atstumtības veidus.

Skolu bibliotēkas var sasniegt šeit nosauktos mērķus, izstrādājot taisnīgu attīstības politiku un darbības programmu, kas paredz augstas kvalitātes resursu un tehnoloģiju izvēli un iegādi, fiziskas un intelektuālas piekļuves nodrošināšanu dažādiem informācijas avotiem, fizisku un virtuālu līdzdalību veicinošas mācību vides nodrošināšanu, kā arī kvalificētu skolas bibliotēkas speciālistu un atbalsta personāla nodarbināšanu.

Darbība un pārvaldība

Lai nodrošinātu efektīvu un pārskatāmu darbību, skolu bibliotēkām ir:

- administratīvi jāatbalsta skolas bibliotēkas kā mācību resursu centra loma, lai pilnībā izmantotu to priekšrocības;
- jāizstrādā skolu bibliotēku pakalpojumu stratēģija, kura definē mērķus, prioritātes un pakalpojumus saistībā ar skolas mācību plānu;
- jābūt administrācijas apstiprinātai stratēģijai attiecībā uz mācību resursu attīstību un cenzūras novēršanu;
- jābūt organizētām un uzturētām atbilstoši profesionālajiem standartiem;
- jābūt pieejamām visai skolas kopienai un jādarbojas vietējās un globālās sabiedrības kontekstā;
- jāsadarbojas ar skolas vadību, skolotājiem, vecākiem, citiem bibliotekāriem un informācijas nozares speciālistiem, kā arī kopienas grupām;
- jāstrādā pārskatāmi, pastāvīgā uzraudzības, novērtēšanas un pārskatatbildības procesā, rezultātus apspriežot un kopīgojot ar skolas un vietējo kopienu un citiem ieinteresētajiem;
- jābūt pamanāmai skolas publicitātes materiālos un tīmekļvietnēs.

Manifesta popularizēšana un izplatīšana

Ikviens bērns ir pelnījis šajā *Manifestā* aprakstītās Skolu bibliotēku programmas ieguvumus, lai atbalstītu UNESCO ilgtspējīgas attīstības 4. mērķi: “Nodrošināt iekļaujošu un kvalitatīvu izglītību un veicināt mūžizglītības iespējas visiem.”
<https://sustainabledevelopment.un.org/sdq4>

Iesaistot par izglītību atbildīgās ministrijas un departamentus, valdības tiek mudinātas izstrādāt un nepārtraukti pārskatīt stratēģijas, politikas un plānus, kuros īstenojami šī *Manifesta* principi.

Skolu direktori un izglītības pārvaldes tiek mudinātas iekļaut šo *Manifestu* savos stratēģiskajos dokumentos, lai palīdzētu skolēniem kļūt par atbildīgiem pilsoņiem.

Tulkojums latviešu valodā: Latvijas Nacionālā bibliotēka, 2023